

УДК 378.147

FORMATION OF VALEOLOGICAL CULTURE OF THE FUTURE TEACHER OF BIOLOGY

ФОРМУВАННЯ ВАЛЕОЛОГІЧНОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ БІОЛОГІЇ

Manzii O. / Манзій О.А.*s.e.s., as.prof./к.економ.н., доцент,**Uman Pavlo Tychyna State Pedagogical University**Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини*

Анотація. Визначено валеологічну культуру як частину загальної і професійно-педагогічної культури майбутнього вчителя біології. Формування валеологічної культури майбутнього вчителя біології здійснюється шляхом інтеграції і взаємозбагачення на основі культурологічного підходу.

Ключові слова: валеологічна культура, майбутній вчитель біології.

Abstract. The valeological culture is defined as a part of the general and professional-pedagogical culture of the future biology teacher. The formation of valeological culture of the future biology teacher is carried out through integration and mutual enrichment on the basis of culturological approach.

Key words: valeological culture, future biology teacher.

Вступ.

Пошуки шляху формування валеологічної культури майбутнього вчителя біології, адекватних сучасному типу культури, які відповідають новому етапу розвитку цивілізації, складають актуальну проблему сучасної педагогіки. Вирішення зазначених проблем створює необхідність розгляду валеологічної культури як частини загальної і професійно-педагогічної культури майбутнього вчителя біології, а процес її формування виступає як культуровідповідна система, культуротвірний процес.

Основний текст.

Найважливіше завдання формування валеологічної культури майбутнього вчителя біології – подолання розрізненості двох компонентів культури – природничо-наукової і гуманітарної шляхом інтеграції і взаємозбагачення на основі культурологічного підходу.

Культурологічний підхід:

- ✓ вимагає необхідність проектування оптимальної системи педагогічної

освіти, що максимально повно відповідає існуючому типу культури та запитам сучасної цивілізації;

- ✓ дозволяє розглядати педагогічні явища і педагогічну діяльність як сукупність культурних компонентів з урахуванням культурної ситуації. Педагогічні факти і явища при такому підході розкриваються з урахуванням реальних культурних процесів у минулому, сьогоденні та майбутньому;
- ✓ феномен культури є стрижнем розуміння людини, її свідомості і життєдіяльності, культуро творчості, гуманістична позиція, що визнає людину суб'єктом культури, її головною діючою особою.

Згідно з культурологічним підходом педагогічна діяльність має сприяти:

- створенню оптимальних умов засвоєння загальнолюдської і національної культури;
- усвідомленню і самореалізації особистістю своїх культурних потреб, інтересів і здібностей;
- здійсненню культурного розвитку особистості;
- розвитку досвіду культурної поведінки;
- надання педагогічної допомоги і підтримки у культурній самоідентифікації і самореалізації творчого потенціалу [2].

Формування валеологічної культури як компонента професійно-педагогічної культури виступає фактором, що впливає на процес формування загальної культури майбутнього вчителя біології, є однією з інтегрованих характеристик педагогічного процесу в єдності його аксіологічної і гуманістичної спрямованості.

Інтегрований підхід пов'язаний із системним підходом. Інтеграція (від лат. *integration* – поповнення, відновлення) – процес розвитку, об'єднання у ціле розрізнених частин і елементів. У процесі інтеграції у системі збільшується об'єм та інтенсивність взаємозв'язків між елементами. Інтеграція – це не тільки підсилення зв'язків, але і зміна вихідних елементів[1].

Інтеграція докорінно змінює зміст і структуру сучасного наукового знання,

інтелектуально-концептуальні можливості природничих наук. Вона – найважливіший засіб досягнення єдності знання у змістовному, структурному, логіко-гносеологічному, науково-організаційному, лінгвістико-семантичному, методологічному і педагогічному аспектах.

Одним із соціальних наслідків розвитку держави є проблема збереження і розвитку здоров'я людини. У зв'язку з цим перед сучасною наукою постає соціальне замовлення суспільства, яке полягає у:

- виявленні специфічних закономірностей взаємодії людини з навколишнім середовищем;
- обґрунтуванні стратегії поведінки людини, яка б сприяла збереженню і розвитку здоров'я;
- підтриманні високої якості навколишнього середовища;
- забезпеченні гармонії між людиною і середовищем.

Отримані значні успіхи у науках про людину: генетиці, антропології, фізіології, психології, педагогії забезпечують новий етап у сучасній науці, які обумовлюють якісно нові уявлення про екологічно безпечну взаємодію людини і природи для вирішення проблем збереження здоров'я і стабілізації екологічної рівноваги середовища існування людини.

Основна мета інтеграції наук про людину з іншими науками – розробка науково обґрунтованих підходів оцінки ефективності господарських рішень, розвитку науки, впровадження нових виробництв та технологій за критерієм здоров'я людини та неруйнівного впливу на навколишнє середовище. Інтегрований підхід до проблем збереження здоров'я та поліпшення екологічної ситуації передбачає мобілізацію освіти на її вирішення.

Педагогічну інтеграцію розглядають як найвищу форму єдності цілей, принципів, змісту освіти і як створення укрупнених педагогічних одиниць на основі взаємозв'язку навчальних дисциплін. Процес інтеграції навчальних дисциплін – не процес сумування, а їх об'єднання на основі взаємозв'язку, взаємодоповнення, взаємопроникнення методів, понять, теорій, що входять до вказаних дисциплін. Упровадження у навчальний процес інтегрованих

дисциплін забезпечує важливу якість освіти – продуктивність. Сучасні інтеграційні тенденції дидактики виявляються у тому, що для опису процесу навчання дослідники використовують не тільки висновки філософії, психології, вікової фізіології, логіки тощо, але поняття і закономірності таких наук, як системологія, кібернетика, соціологія, соціальна психологія.

А. Єрьомкін на основі аналізу специфіки інтегрованого навчання виділив основні його функції:

- діалектичну;
- логічну;
- психологічну[1].

Основою інтеграції екологічної і валеологічної культури вважають діалектико-матеріалістичне світорозуміння, яке передбачає визнання загальноісторичної та біологічної єдності людини і природи.

Інтегрований підхід забезпечить:

- ✓ цілісність формування валеологічної культури;
- ✓ системність та узагальненість валеологічних знань і вмінь;
- ✓ світоглядну спрямованість інтересів майбутніх вчителів біології щодо збереження природи і власного здоров'я;
- ✓ цілісний валеологічний світогляд для самостійного і творчого розв'язання валеологічних завдань у педагогічній діяльності.

Інтегрований підхід до розуміння сутності та формування валеологічної культури реалізується на основі інтегруючих методологічних *принципів*:

- інтегруючої ролі концепції здоров'я у процесі формування екологічної культури;
- інтегруючої ролі сталого розвитку;
- відповідності структури валеологічної культури структурі і об'єкту валеологічного знання;
- інтегруючої ролі екології в організації освітнього процесу;
- неперервності валеологічної освіти;
- інтеграції у міжнародну систему освіти для сталого розвитку[[]].

Висновки.

Отже, інтегрований підхід дозволяє розглядати валеологічну культуру майбутнього вчителя як інтегровану категорію, цілісне утворення, що складається із взаємопов'язаних компонентів, функціонування яких приводить до появи нових якостей студентів, валеологічних цінностей, знань і вмінь, навичок валеологічної діяльності, усвідомлення норм валеологічної поведінки тощо. Одночасно, при використанні інтегрованого підходу кожен компонент валеологічної культури розглядається як цілісне утворення.

Література:

1. Білявський Г. О. Основи екології: [підруч. для студ. вищ. навч. закл.] / Білявський Г.О., Фурдуй Р. ., Костіков І. – К.: Либідь, 2004. – 407 с.
2. Бойченко Т.Є. Структура змісту інтегративного курсу//Валеологія – наука про здоровий спосіб життя: Інформ.-метод.зб. Вип.1.К., 1996.С.19-20.
3. Бойчук Ю.Д. Еколого-валеологічна культура майбутнього вчителя: теоретико-методичні основи формування: [монографія] / Ю.Д. Бойчук – Суми: ВТД “Університетська книга”, 2008. – 357 с.